

„MENTOR(H)ÁLÓ 2.0 PROGRAM”

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008

www.jgypk.hu/mentorhalo

MENTOR(H)ÁLÓ 2.0 LEHETŐSÉG AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008

Mentor(h)áló 2.0 Program

Az SZTE JGYPK TÓKI Tanítóképző Szakcsoportja
által megvalósított projektelemek

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÉPZÉSEK

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

JUHÁSZ GYULA PEDAGÓGUSKÉPZŐ KAR

TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ INTÉZET TANÍTÓKÉPZŐ SZAKCSOPORT

A beszámolót készítette: Herbszt Mária

KÉPZŐK KÉPZÉSE

Az érintett projektelem rövid célja:

olyan korszerű, elsősorban gyakorlati-módszertani ismeretek nyújtása, amelyek a közoktatás, valamint a NAT új kihívásainak teljesítését segítik.

A megvalósult képzések csoportosítása:

„Képzők képzése” címmel 5 db 15 órás továbbképzést dolgoztunk ki és tartottuk meg a tanítói feladatkörhöz kapcsolódóan, közülük egy esetében a továbbképzést megismételtük, egy esetben pedig háromszor tartottuk meg a nagy érdeklődésre való tekintettel.

Az alábbi továbbképzéseket dolgoztuk ki és tartottuk meg:

Módszertani és gyakorlati ismeretbővítés a mindennapos testnevelés megvalósításához (tanítóknak)

Oktatók: Cziberéné Nohel Gizella – TÓKI, egyben a program kidolgozója

Hézsőné Böröcz Andrea – Testnevelési Intézet

Hocza Ágnes – Testnevelési Intézet

A mindennapos testnevelés bevezetése nagyon fontos és hasznos lépése volt az oktatásért felelős vezetőknek. A nem testnevelés VMT-t végzett tanítók számára ennek a feladatnak ellátása igazi kihívást jelent, hiszen napról napra, hétről hétre igényes, érdekes, változatos, a kor igényeinek megfelelő, tervszerű, fejlesztő hatású órákat kell tartani. Ehhez járult hozzá ez a képzés a gimnasztika, a mozgásos játékok és szabadidősportok módszertani ismereteinek bővítésével.

Kooperatív módszerek a matematikaórán: játékok és tevékenységek a halmazelmélet, logikai gondolkodás és térszemlélet fejlesztésére (a képzést kétszer tartottuk meg)

Oktató: Mártonffyné Dályay Zsuzsa – egyben a program kidolgozója, TÓKI,

A képzésen a játékos tevékenységeken alapuló tapasztalatszerzés, az erre épülő következtetések, a kooperatív módszer került előtérbe. A képzés anyaga gyakorlati segítséget nyújtott a tanítóknak, mintákat, ötleteket adott a tanulók hatékony fejlesztéséhez.

Tanulásszervezési technikák és módszerek az erdei iskola programokban

Oktatók: Fűzné Kószó Mária – egyben a program kidolgozója

Közreműködők: Ilosvay György (JGYPK Tudástár igazgató)

Németh Anikó (SZTE Fűvészkert igazgató)

Juhász-Gőz Szilvia (Vadaspark zoopedagógus)

Pintér Tibor (Vadaspark zoopedagógus)

A gyakorlatorientált képzés a környezeti és természeti oktatás-nevelés tartermen kívül megvalósítható lehetőségeit, módszereit, munkaformáit mutatta be. A képzéseket 3 x 5 órás blokkba tömbösítve szerveztük, melyből 2x5 órát a Szegedi Tudományegyetem Fűvészkertjében, míg a harmadik 5 órás blokkból 2 órát az SZTE JGYPK Természetismereti Tudástárában, 3 órát pedig a Szegedi Vadasparkban valósítottunk meg. Ezeken a helyszíneken konkrét tapasztalatszerzéssel a tantermen kívüli oktatási formák közül elsősorban a növénykertben – múzeumban - vadasparkban szervezhető és megvalósítható formáit ismerték meg és gyakorolták a pedagógusok.

Projektpedagógia mint nyelvi és természettudományos kompetencia fejlesztésének módszere

Oktatók: Fűzné Kószó Mária – egyben a program egyik kidolgozója, TÓKI

Szabó Klára – egyben a program másik kidolgozója

A képzés során a projektpedagógia lényeges sajátosságait gyakorlatorientált megközelítéssel ismerték meg a résztvevők. A projektmunka megvalósítása során alkalmazható interaktív és koope-

ratív tanulási módszerek és technikák is bemutatásra kerültek, melyek elemzésével rávilágítottunk arra, hogy milyen szerepük lehet a tanulók élményszerű és aktív tanulási folyamatában, a gyermekek személyiségének fejlesztésében. Jó gyakorlatok és esettanulmányok elemzésével tapasztalatot szerezhettek a pedagógusok a nyelvi és a természettudományos kompetenciák fejlesztési lehetőségéről.

Játékok, tevékenységek a tanulói aktivitás növelésére az alsó tagozatos matematikaórákon (három csoport indult)

Oktató: Pintér Klára – egyben a program kidolgozója

A továbbképzés középpontjában a játékos tevékenységeken alapuló tapasztalatszerzés, az erre épülő következtetések és a kooperatív módszer állt, amellyel a nehezebben kezelhető, kevésbé érdeklődő gyerekek is jól motiválhatók és fejleszthetők. Ehhez a fejlesztéshez kaptak a tanítók gyakorlati segítséget, mintákat és ötleteket.

A programok kidolgozói: a TÓKI Tanítóképző szakcsoportjából 2 fő és a Matematikai szakcsoportból 2 fő.

Közreműködők a program kidolgozásában: az Angol Tanszék részéről egy fő oktató.

Közreműködők a képzésben: a Természettudományi Tudástár részéről egy fő.

Külső szervezetek (közoktatás, szakszolgálat, nem SZTE felsőoktatás): Vadaspark: 2 fő, Fűvészkert: 1 fő

A képzések résztvevőinek száma:

1. sz. képzés: 28 fő Szegedről és környékéről

2. sz. képzés:

Első csoport: 15 fő, elsősorban tanítók, de néhány tanár is; közülük 7 fő szegedi, a többiek máshonnan Csongrád megyéből.

Második csoport: 22 fő, elsősorban tanítók, de néhány (4) tanár és egy gyógypedagógus is; közülük 7 fő szegedi, a többiek máshonnan Csongrád megyéből.

3. sz. képzés:

24 fő: 18 általános iskolai tanító és tanár (Szeged és Makó városból és környékéről, 5 fő az AGÓRA munkatársa, 5 fő az SZTE Fűvészkert oktatásszervezője, 2 JGYPK oktató.

4. sz. képzés:

15 fő: 11 fő elsősorban Szeged környéki általános iskolákból, egy fő a kecskeméti főiskoláról, valamint 2 szegedi óvodapedagógus és 2 fő a JGYPK oktatója.

5. sz. képzés

Első csoport: 17 fő tanító

Második csoport: 23 fő tanító

Harmadik csoport: 19 fő tanító (Szegedről, Kecskemétről, Makóról, Kiszomborból, Szatymazról, Hódmezővásárhelyről, Kistelekről)

Összegezve: az továbbképzés 8 csoportjában összesen 153 fő vett részt. Többségük a közoktatásból érkezett tanító, kisebb szám-

ban tanár, de voltak köztük a karunkról oktatók is. Területileg legtöbben a Dél-kelet alföldi régióból érkeztek.

A projektelemet sikeresnek tarthatjuk. A nagy érdeklődés több fontos dolgot is jelez számunkra:

- jól mértük fel a szakmai igényeket, mert mindegyik képzésre szép számmal akadt jelentkező;
- van igény a rövid továbbképzésekre is;
- matematikai módszertanból a legnagyobb a szakmai felfrissülés igénye.

A következő alkalommal az oktatói részvételt fokozni szükséges.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére:

- A kidolgozott továbbképzéseket érdemes újból meghirdetni, ill. szükség szerint továbbfejleszteni.
- A résztvevők jelzései alapján el kellene készíteni a fenti témák 30 órás változatát is.
- A jelenleg nem érintett műveltségterületek számára is ki kellene dolgoznunk a fentiekhez hasonló (gyakorlatias, a résztvevőket is munkáltató, interaktív) továbbképzéseket.

*A Tanító- és Óvóképző Intézet oktatói a tanulási eredmény alapú
kurzustervezés műhelyfoglalkozásán*

*Mentorok készítenek SWOT-analízist a tanító szakos hallgatók
külső gyakorlatáról*

Fejlesztések

A tanítóképzés fejlesztése alprojekten belül a legtöbb tevékenység a fejlesztésekhez kapcsolódott, amelyeket az alábbi 7 téma köré csoportosítva mutatjuk be: 1. Tananyagfejlesztések, 2. A tanító kompetenciaprofilja a pedagógus életpálya modell figyelembevételével, 3. Hallgatói kompetenciafejlesztés, 4. Tanulási alapú kurzustervezés és kompetenciatáblázat, 5. Képzésvizsgálat és –fejlesztés, 6. A tanító szak gyakorlati képzése feltételrendszerének a felülvizsgálata és korrekciója, 7. A munkaerő-piaci igényekhez illeszkedő képzésfejlesztési eljárásrend kialakítása.

A projektelemek nagyobb részét a Qualitas T&G Kft-vel való együttműködésben valósult meg.

1. Tananyagfejlesztések

A tananyagfejlesztések célja:

- korszerű, multimédiás tananyagokkal segíteni a hallgatók önálló felkészülését;
- minden hallgató számára ingyenesen elérhetővé tenni a tananyagokat;
- lehetőséget biztosítani az elméleti tudás megszerzése mellett az otthoni gyakorlásra, az önképzésre is.

Angol nyelvű tananyagok:

Bakti Mária, Henry Fitzpatrick és Szabó Klára:

Tartalomalapú tanítás: elmélet és gyakorlat.

(Feladatgyűjteménnyel a humán- és természettudományok köréből) című anyagához

A digitális tananyag angol nyelven a tartalomalapú tanítás témakörét járja körül, elméletben és gyakorlatban egyaránt. A rövid bevezető interaktív megközelítésben tárgyalja a téma elméleti és általános módszertani vonatkozásait, majd a különböző európai országok jó gyakorlatával ismerteti meg a hallgatókat kreatív feladatok segítségével. Ezt a részt gyakorlati megközelítésű szöveg- és feladatgyűjtemény egészíti ki a humán tématerületek, a természetismeret, illetve a matematika és a természettudományok általános iskolában tanított témaköreit felölelve. A tananyag utolsó fejezete mintákat és az oktatás mindennapjaiban könnyen felhasználható konkrét javaslatokat ad órák tervezéséhez és tartásához, a tartalomalapú tanítás szempontjainak figyelembe vételével.

Fűzné Kószó Mária – Szabó Klára:

Learning It by Doing. Project-Based Learning in Teacher Training

A tananyag angol nyelven a projekt alapú tanítás témakörét járja körül, elméletben és gyakorlatban egyaránt. A rövid bevezető a téma elméleti és általános módszertani vonatkozásait tárgyalja, majd különböző szakterületeket képviselő nemzetközi projektek jó gyakorlatával ismerteti meg a hallgatókat kreatív és interaktív feladatok segítségével. A fejezetek végén található bibliográfia segíti a témában elmélyülni vágyó hallgatókat.

Thékesné Németh Anikó:

Az angol tanítás innovációi és legújabb módszerei a tanítóképzésben 'e-learning' segítségével – Innovation in pre-service education for teaching English through e-learning

A tananyag olyan hallgatók és általános iskolában angol nyelvet tanító tanárok számára készült, akik szaknyelvi tudásuk fejlesztése mellett szeretnék részletesebben megismerni és kipróbálni a „Life Long Learning” elméleti és gyakorlati módszereit, kompetenciáit és az anyagban szereplő kérdésekre való válaszadásnál szeretnék megtapasztalni a többnyire egyéni „felfedező”, tapasztalatokra épülő munka menetét, hogy majd ezt a tanulási folyamatot meg tudják tanítani a gyerekeknek is, valamint gyakorolhatják, hogy mit jelent a gyakorlatok által fejleszthető új kompetenciák tudatossá válása és a gyerekek nyelvi képességeihez alkalmazkodó óratervek elkészítése.

Magyar nyelvű tananyagok:

Cziberéné Nohel Gizella:

Testnevelés tantárgy-pedagógiája multimédiás tananyag

A tananyag az alábbi főbb témaköröket tárgyalja: A testnevelés helye a személyiségfejlesztésben, cél és feladatrendszere, formai és tartalmi követelményei, eszközrendszere. A testgyakorlatok értelmezése, felosztása, jellemzése. Oktatási módszerek, oktatási stratégiák. A testnevelés óra szerkezeti felépítése, típusai. Szervezési feladatok a testnevelésben. Foglalkoztatási formák. Ellenőrzés, értékelés az alsó tagozatos testnevelésben. Motiválás, differenciálás a testnevelés oktatásában. A tananyag filmfelvételek, fényképek, rajzok, linkek beiktatásával, multimédiás tananyagként segíti a hallgatókat a felkészülésben.

Fűzné Kószó Mária:

A biológia alapjai tanító- és óvóképzős hallgatók számára

A tananyag összegző (átfogó) alapismereteket ad a hazai élővilágról, a környezethez való alkalmazkodásáról. A témák végén interaktív feladatok segítségével alkalmazhatják-gyakorolhatják a hallgatók az ismereteiket, fejleszthetik képességeiket. A tananyagot az élőlények fotóiról és hangjáról készült fotók linkjeinek beépítése könnyíti, ezáltal fokozza a hallgatók tanulási motivált-ságát.

H. Molnár Emese:

B-TAKTo23 Anyanyelvi tantárgy-pedagógia II. - A szövegfeldolgozás elmélete és gyakorlata alsó tagozaton - Multimédiás tananyag tanító szakos hallgatók számára

A multimédiás tananyag segítségével a tanító szakos hallgatók az anyanyelvi tantárgy-pedagógia oktatásában törzsanyagként szereplő, a szövegfeldolgozás elméletének és gyakorlatának anyagát akár teljes egészében önállóan tudják feldolgozni. Az elméleti fejezetekben az önellenőrzés céljából különböző típusú tesztfeladatokkal is találkozhatnak a hallgatók, melyek segítségével meggyőződhetnek arról, milyen mélységben sikerült elsajátítaniuk a fejezet anyagát. A program segítségével erről azonnali visszajelzést is kapnak. A tananyag gyakorlati jellegéből adódóan olyan változatos gyakorló anyagot tartalmaz, mellyel tapasztalati tudás birtokába is kerülhetnek a tanítójelöltek. A videók és a hanganyagok egyrészt a gyakorlás céljára készültek, másrészt mintául szolgálnak a szövegfeldolgozó órák tervezéséhez és lebonyolításához. Az Internetes böngésző segítségével pedig az adott anyagrészhöz kapcsolódó érdekességekkel, illetve a szövegfeldolgozó órák elméletének gyakorlatának kiegészítésére alkalmas anyaggal találkozhatnak a hallgatók.

Pintér Klára:

Matematika tantárgy-pedagógia multimédiás tananyag

Mivel a kapcsolódó kurzus előadás, így a szakmai ismeretek fejlesztése dominál a többi kompetenciával szemben. A tananyag legfőbb jelentősége abban áll, hogy ezekből a tantárgyakból korábban nem állt a hallgatók rendelkezésére használható írott tananyag. A digitális tananyag megkönnyíti a hallgatók számára a tananyag elsajátítását, a gyakorlást, a felkészülést a számonkérésre. A tananyag az elméleti alapok mellett számos gyakorlati segítséget ad a tanítási folyamatok tervezéséhez példákkal, tevékenységekkel, játékokkal. Nagy a jelentősége a levelező oktatásban, ahol a kontakt órák száma kevesebb a kívánatosnál.

A tananyagok megvalósításában szerepet vállaltak: TÓKI oktatók (4 fő), más intézetek oktatói (4 fő). Utóbbi azért is jelentős, mert a tanítóképzés óráinak jelentős részét más intézetekből történő áttanítással oldjuk meg. A 4 fő részvétele az Angol Tanszékről azt is jelzi, hogy a saját tanszéki feladataikon túl is fontosnak tartják a tanítóképzés fejlesztési teendőibe való bekapcsolódást, valamint segítik a tanítóképzést a „nemzetköziesítésben”.

Az elkészült anyagok **tartalmukban:**

- hiánypótlóak, mivel a tanítóképzés speciális szempontjait figyelembe vevő oktatási segédanyagok többnyire elavultak (pl. matematika, szövegfeldolgozás),
- tükrözik a közoktatás újabb elvárásait (pl. természettudományok megszerettetése kisgyermekkorban),
- a képzés jellegének megfelelően gyakorlatorientáltak és a NAT elvárásait tükrözik (mindennapos testnevelés, szövegértő és matematikai kompetencia fejlesztése, az elméleti anyag példákkal illusztrálása, feladatok stb.),
- korszerű módszertant közvetítenek (tartalomalapú tanítás, projektpedagógia, kooperatív tanulás).

Az elkészült anyagok multimédiás **formájukkal**:

- segítik a hallgatóság igényeinek megfelelő korszerű tanulást,
- ingyen elérhetők.

Az angol nyelvű tananyagok (a kapcsolódó kurzusokkal) a fentiekén túl:

- hozzájárulnak az ERASMUS-programban résztvevő külföldi hallgatók számára a kurzuskínálat bővítéséhez,
- a magyar hallgatók számára is segítik az angol szaknyelv elsajátítását.

A terveknek megfelelően 7 tananyag készült el, de mivel ezeket a fejlesztéseket az intézetből mindig ugyanaz az oktatói kör végzi el, így számos műveltségterület lefedetlen még korszerű tananyagokkal.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére:

- Az intézet további oktatóinak bevonása a tananyagfejlesztő tevékenységbe (ide értve a multimédiás anyagok előállításáról szóló képzés megszervezését is);
- A „nemzetköziesítés” fokozása érdekében több angol nyelvű kurzus és tananyagfejlesztés
- További jó együttműködés az Angol Tanszékkal, esetleg közös pályázatokkal;
- Hasonló tananyagok készítése a német nemzetiségi szakirány és a német VMT-képzés számára

2. A tanító kompetenciaprofilja a pedagógus életpálya modell figyelembevételével

A Qualitas T&G Kft-vel való együttműködésben

A projektem célja: az SZTE korábbi, a TÁMOP 4.1.2-08/1/B projektjében készült *Tanító kompetenciaprofil* című dokumentum felülvizsgálata az időközben bekövetkezett jogszabályi változások, mindenekelőtt a Pedagógus Életpálya Modell (PÉM) és a pedagógusok minősítéséhez készült útmutató figyelembevételével, továbbá a tanítói profil leírásának átalakítása a PÉM mind a 4 szintjére.

A kompetenciaprofilok leírásának, illetve a szintezés kialakításának főbb lépései:

- a tanító szak képzési és kimeneti követelményeinek (KKK) elemzése,
- a korábbi, a *Tanító kompetenciaprofil* c. anyag tanulmányozása
- a 326/2013. (VIII. 30.) Kormányrendelet tanulmányozása
- az *Útmutató a pedagógusminősítéshez* című dokumentum tanulmányozása

Az fenti anyagok elemzését követően munkáltatók, már pályán lévő gyakorló tanítók és az SZTE JGYPK Tanító- és Óvóképző Intézet tanító szakon oktató munkatársainak a bevonásával műhelyfoglalkozásra került sor. A csoportmunka és a vita során kiegészítettük és pontosítottuk a kompetenciakövetelményeket megfogalmazó mondatok listáját, valamint megtörtént a megfogalmazott elvárásoknak a négy szinthez (Pedagógus I., Pedagógus II., Mesterpedagógus, Kutatópedagógus) igazítása.

A műhelyfoglalkozás alapján megalkotott négy szintű kompetenciaprofil még további korrekciók követték.

Először a Qualitas T&G Kft. a térség oktatási intézményeiben gyakorló szakemberekkel egy kérdőívet töltetett ki, amelynek eredményeit figyelembe véve, valamint egy tanítóképzős oktatót (Pintér Klára) is bevonva pontosították a műhelyfoglalkozáson a kompetenciákra megfogalmazott leíró mondatokat, illetve a különböző kompetenciaszintekhez tartozó elvárásokat. A profilok leírásának véglegesítését még egy gyakorló pedagógusokkal végzett fókuszcsoporthoz tartozó interjú, valamint egy, a tanítóképzésben érintett oktatókkal (Herbszt Mária, H. Molnár Emese, Cziheréné Nohel Gizella, Fűzné Kószó Mária, Czédliné Bárkányi Éva) szervezett műhelyfoglalkozás előzte meg.

- Az érintett projektelem megvalósításában szerepelt vállalt: a TÓKI Tanítóképző szakcsoportjából 5 fő oktató, a Matematika szakcsoportból 1 fő oktató

A fejlesztési folyamat eredményeként létrejövő kompetenciaprofil kiindulási pontot jelenthet a képzések fejlesztéséhez, hiszen:

- megfogalmazza azokat az elvárásokat és követelményeket, amelyekkel a gyakorló szakemberek szembesülnek pályafutásuk során;
- a pedagógus kategórián belül a tanító feladatkörre fókuszál, maximálisan szem előtt tartva a tanítóval szembeni speciális elvárásokat, így pontosabb útmutatást nyújt a 6-10 éves korosztállyal foglalkozó pedagógusok minősítéséhez;
- az érintettek szélesebb körének (oktatók, hallgatók, munkáltatók, gyakorló tanítók) véleményét magába építve, komplexebb megközelítésben fogalmazta meg a kompetenciaelvárásokat;

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére: A profilt minden olyan esetben felül kell vizsgálni, amikor a gyakorlatban vagy a jogszabályokban változás áll be.

3. Hallgatói kompetenciafejlesztés

A Qualitas T&G Kft-vel való együttműködésben

A Hallgatói kompetenciafejlesztés projektem célja: támogatni a tanító szakos képzésben részt vevő hallgatókat saját fejleszthető területeik felismerésében, megerősítésében.

Lépések: A kompetenciafejlesztésbe bevont hallgatók először kitöltötték a RaDAR viselkedéselemző és -fejlesztő rendszer tesztjét, amely a fejlesztés kiindulópontját jelentette: feltárta a személyes profilt, valamint javaslatokat tett a fejlesztésre. A teszteket a Qualitas munkatársai elemezték, értékelték és megfogalmazták a fejlesztési területeket. Ezt követően a javaslataik alapján a hallgatók elkészítettek egy személyes önfejlesztési tervet.

A fejlesztést végző oktatók (H. Molnár Emese, Cziberéné Nohel Gizella, Fűzné Kószó Mária) egy felkészítő műhelyfoglalkozáson vettek részt, amelynek keretében alaposan megismerhették a RaDAR viselkedéselemző és -fejlesztő tesztrendszert is.

A négy hónapos program során a 3 fő tanítóképzős oktató 3-3 három hallgató fejlesztését vállalta, akikkel havonta két-három alkalommal találkoztak. A foglalkozások általában 60-80 percesek voltak. A hallgatók folyamatosan beszámoltak önfejlesztésük eredményeiről és a nehézségeikről. Az oktatók a folyamatot fejlesztési naplókban dokumentálták. A program a tapasztalatokat összegző műhelyfoglalkozással zárult.

A hallgatók nagyon hasznosnak érezték ezt a fejlesztési programot. Saját bevallásuk szerint hétről-hétre érezték a foglalkozások hatását, de rövidnek találták a 4 hónapos idősszakot. Szerintük legalább egy évig kellene tartania egy ilyen fejlesztésnek. Külön kiemelték a tanár- diák kapcsolat kiteljesedését, sajnálva azokat a társaikat, akik nem kerülhetnek hasonló helyzetbe. A RaDaR-teszt megisméltése is ezt a pozitív véleményt erősítette.

Az oktatók is igen hasznosnak ítélték ezt a feladatot, de ők is legalább kétszer ennyi időt tartottak volna szükségesnek egy hasonló fejlesztéshez. Egyikük összegzése szerint: „Embert próbáló feladat volt tanárnak, diáknak, de igen sokat tanultunk magunkról, egymásról és környezetünkről.”

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére: újabb lehetőség esetén a fejlesztés időtartamának növelése egy teljes tanév idejére.

Az érintett projektelem megvalósításában szerepet vállalt: - 3 fő oktató (TÓKI, Tanítóképzős szakcsoport), 9 fő tanító szakos hallgató, a Qualitas T&G Kft. munkatársai.

4. Tanulási eredmény alapú kurzustervezés és kompetenciatáblázat

A Qualitas T&G Kft-vel való együttműködésben

A Tanulási eredmény alapú kurzustervezés és kompetenciatáblázat projektelem célja: 30 kurzusleírás elemzésével segíteni a tanító szakon oktatókat, a tanulási eredmény alapú kurzusleírások elkészítésében.

Első lépésként a tanítóképzés területéről 30 kurzusleírás kiválasztására került sor (arányosan, minden főbb műveltségterülethez kapcsolódva), majd - az érintett kollégákkal történt egyeztetés

alapján – átadtuk az anyagot a Qualitas T&G Kft-nek elemzésre. Az elemzés elkészítésére a Kft. Nóbik Attilát, az SZTE BTK Neveléstudományi Intézetének adjunktusát kérte fel.

Az elemzés a kurzusok tartalmára értelemszerűen nem tért ki, hanem az alábbi szempontok alapján készült mind a 30 kurzust egyenként is elemezve:

A kurzus célja

Fejlesztendő kompetenciák;

Tanulási eredmények;

A tanulási eredmények teljesítését támogató módszerek;

Tanulási eredmények teljesítése;

Koherencia-vizsgálat annak megállapítására, hogy a kurzus céljai, a tanulási eredmények, az alkalmazott módszerek, az értékelés, az értékelés szempontjai összhangban vannak-e egymással.

Az elemzés összegzése megfogalmazta az:

- általánosítható pozitív tapasztalatokat,
- általánosítható hiányosságokat,
- a fejlesztési javaslatokat.

A pozitívumok között szerepel többek között: törekvés a szak KKK-ja által előírt követelmények megjelenítésére, mindegyik tartalmazza a fejlesztendő kompetenciákat, az alkalmazott módszerek változatosak.

Főbb hiányossággként fogalmazódott meg: az értékelések szempontjai gyakran nem elég konkrétak, a célok és kompetenciák megfogalmazása sok esetben nagyon általános, valamint nem

mindig derül ki, hogy az alkalmazott módszerek miként járulnak hozzá a megjelölt kompetenciák fejlesztéséhez.

A fejlesztési javaslatok kiemelten kezeli a tanulási eredményeken alapuló leírások bevezetését (Declan Kennedy a tanulási eredményeket leíró kézikönyvének és a Bloom-taxonómia szintjeinek alkalmazásával).

A projektemhez kapcsolódott egy, az érintett oktatók számára szervezett műhelyfoglalkozás, melynek témája *Tanulási eredmény alapú kurzustervezés és megvalósítás értelmezése, a célok és eljárásrend megtervezése* volt. A műhelyt a Széchenyi István Egyetem Tanárképző Központjának két oktatója: Nagy Tamás és Mészáros Attila vezette. Célja, hogy Declan Kennedy: *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata* c. műve alapján segítséget kapjanak a résztvevők a kurzusleírások szerkesztéséhez, vagyis a tanulmány főbb megállapításait megpróbálják az általuk oktatott tantárgyi programba beépíteni. Így a műhely végére, a tanulmány alapján az oktatók elkészítettek egy minta-kurzusleírást.

A projektem következő eseménye egy olyan műhelyfoglalkozás volt, amelynek keretében a 30 kurzus oktatója közvetlen visszajelzést kaphatott az elemzést készítő Nóbik Attilától.

Ezt követően egy ún. **kompetenciátáblázat** elkészítésére került sor annak a feltérképezése céljából, hogy a tanító profilban szereplő kompetenciákat mely tantárgyak fejlesztik. Vizsgáltuk a tantárgyak jelentőségét, és a kompetenciák előfordulási gyakoriságát. Mintákat készítettünk kimeneti alapú kurzusleírásokra.

A műhelyfoglalkozásokon Nóbik Attila pedagógiai szakértő segítségével áttekintettük a feladatokat, szűkítettük a kompetenciák körét, igyekeztünk kiküszöbölni az átfedéseket. Megismertük a kimeneti alapú tantárgyleírások lényeges elemeit. A résztvevő kollégák (Asztalos Kata, Czédliné Bárkányi Éva, Cziberéné Nohel Gizella, Pillerné Sonkodi Rita, Fűzné Kószó Mária, Gál Anikó és Nagy László) áttekintették, hogy saját szakterületükön mely tár-

gyak mely kompetenciákat fejlesztik. Záró műhelyfoglalkozás keretében értékeltük a munkát.

Az érintett projektelem megvalósításában szerepet vállalt 9 fő oktató a TÓKI-ból, 2 fő meghívott előadó más felsőoktatási intézményből, 1 fő felkért elemző (SZTE, BTK).

A projektelem rövid értékelése:

- a kurzuselemzések és a műhelyfoglalkozások segítséget nyújtottak a tanulási alapú kurzustervezés elsajátításához;
- ezt segítik továbbá az elkészült minta-kurzusleírások;
- a kompetenciablázzatról összegezve megállapítottuk, hogy nagy átfedések vannak, hiszen ugyanazon kompetencia fejlesztéséhez egyszerre több kurzus is hozzájárul;
- a legtöbbször előforduló kompetenciák a felelősségvállalásra, a nonverbális és verbális kommunikációra, a motivációs eszköztárra valamint az IKT eszközök használatára vonatkozó kompetenciák;
- kevés helyen szerepelnek a didaktikai jellegű kompetenciák, a tervezés, az alapidokumentumok ismerete, az integráció, az értékelés elméleti vonatkozásai.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére: a tanulási alapú kurzustervezést a szakon oktató összes kollégával el kell sajátíttatni, további feladatok lehetnek: kulcskompetenciák meghatározása, javaslatok kidolgozása, a tantárgyi struktúra esetleges változtatása, például didaktikai jellegű tárgy beépítése, valamint a szaktárgyi kompetenciák kidolgozása.

5. Képzésvizsgálat és –fejlesztés

A Qualitas T&G Kft.-vel való együttműködésben

A projektelem rövid célja: a tanító szakon folyó képzés vizsgálatának alapján a korrekciós lehetőségek feltárásával segíteni a képzés fejlesztését.

Az alábbi lépésekkel és módszerekkel került sor a szak felépítésének és a képzés működésének vizsgálatára:

- Kurzusleíró dokumentumok elemzése (I. ütem);
- Kérdőíves vizsgálat oktatók és hallgatók körében (II. ütem) – 8 oktató, 47 hallgató, külön kérdőívekkel;
- Fókuszcsoportos interjú oktatók és hallgatók részvételével (III. ütem) - 5 oktató, 12 hallgató;
- Tanulmány elkészítése a fejlesztési javaslatok kiemelésével (IV. ütem);
- Visszajelzés az oktatóktól, jövőbeni elképzelések megvitatása, további együttműködési lehetőségek tervezése (V. ütem).

A Qualitas T&G Kft. olyan vizsgálati módszereket választott, amik lehetővé teszik a különböző szempontból szerzett eredmények összehasonlítását. Ezért minden kutatási fázisban olyan profilok létrehozására törekedtek, amelyek a RaDAr kompetenciamérő tesztrendszer terminológiája mentén képesek jellemezni a képzés különböző összetevőit.

- A kurzusleírások elemzésekor megtörtént az ott leírt fejlesztendő kompetenciák összegyűjtése, amely a profil alapjául szolgált.
- A kérdőíves felmérés esetében az oktatási módszerek és a számonkérési módok által fejlesztett kompetenciákat vizsgálták. A kérdőívek összeállításakor elsődleges szempont volt,

hogy az eredmények összeilleszthetők legyenek a fejlesztés egyéb területein használatos RaDAr tesztrendszerrel.

- A kérdőíves vizsgálat eredményeinek ismertetésére hallgatóknak és oktatóknak tartott fókuszcsoporthoz tartozó vizsgálat keretében került sor, abból a célból, hogy a kérdőív kvantitatív eredményeit kvalitatív információkkal lehessen kiegészíteni, és olyan párbeszéd induljon el a két fél között, amely segíti a gondok feltárását és a közös megoldáskeresést.
- A képzésvizsgáló tanulmányban olvasható a szakértők által készített elvárások és a gyakorlatban használt módszerek alapján készült profilok összehasonlítása a tanító szakosok esetében, amely az egybeeséseken túl több ponton is eltérést mutat. A legfontosabb teendők: olyan oktatási módszerek alkalmazása, amely a tartalmi oldallal szemben erősíti a kapcsolati készségeket, az együttműködést, továbbá a hallgatói önismertetet, és fokozza a gyakorlatiasságot.
- Mind a képzésfejlesztési tanulmány, mind az V. ütem műhelyfoglalkozása (résztevő oktatók: Herbszt Mária, H. Molnár Emese, Fűzné Kószó Mária, Cziberéné Nohel Gizella, Fáyiné Dombi Alice, Árgyelán Viktor) megerősítette, hogy a vizsgálat nyomán megfogalmazott javaslatok, csak egy minőségfejlesztési rendszerbe helyezve (pl. PDCA-ciklus alkalmazásával) és annak működtetésével szolgálhatják a tanító szakon folyó képzés fejlesztését.

Az érintett projektelem megvalósításában szerepet vállalt: a Qualitas T&G munkatársai, 5 fő oktató (TÓKI), 1 fő oktató (Informatika Tanszék)

A vizsgálat eredménye több ponton is rámutatott azokra a fejlesztendő területekre, amelyek a PDCA-ciklus alkalmazásával valóban segítik a képzés, s benne a hallgatói kompetenciák fejlesztését, ugyanakkor a viszonylag kis mintával végzett felmérés eredménye nem minden ponton meggyőző, ezért a felmérést

célszerű lenne megismételni nagyobb számú oktató és hallgató bevonásával.

A képzésvizsgálatot folytatni szükséges a folyamatos korrekció érdekében. Átgondolandó, hogy a RaDAR-teszt alkalmazását milyen más módszerekkel lehetne még kiegészíteni, hogy a komplex tanítóképzésnek a tanulmányban nem vizsgált egyéb fontos területeit is átvilágítsuk.

6. A tanító szak gyakorlati képzése feltételrendszerének felülvizsgálata és korrekciója

A projektelem célja:

- a tanító szak gyakorlati képzésének összefoglaló bemutatása egy tanulmány keretében;
- a tanító szak gyakorlati képzésének felülvizsgálata, a kapcsolódó dokumentumok áttekintése és szükséges frissítése, a bonyolult gyakorlati képzési rendszer áttekinthetőbb formájúvá alakítása a hallgatók számára;
- közvetlen visszajelzést kapni a hallgatók külső szakmai gyakorlatáról, s a külső mentorok véleménye alapján a 8 hetes gyakorlat szükség szerinti módosítása.

Az elvégzett tevékenységek:

- Összefoglaló-áttekintő tanulmány az SZTE JGYPK tanító szakának gyakorlati képzéséről

A tanulmány (készítette: Herbszt Mária) első részében a Szegeden 34 éves szünet után 1999-ben újraindított tanítóképzés gyakorlati képzését mutatja be; a második rész pedig az időközben (2006-tól) bolognaivá vált tanítóképzés gyakorlatainak megszervezését, a kapcsolódó dokumentumokat és folyamatábrákat, valamint a minőségbiztosítás jegyében készült – a gyakorlati

képzés hatékonyságát vizsgáló – felméréseket ismerteti röviden. Végül, az eredmények bemutatását kiegészítve, megfogalmazza a gyakorlati képzéssel összefüggő legfontosabb korrekciós teendőket.

– **Átdolgozásra** került (H. Molnár Emese munkája) a hallgatók számára készített, a gyakorlati képzés rendszerét, az egyes képzési formák tantervi előfeltételeit és a követelményeket tartalmazó ún. „Fehér füzet” ***Iránytű a tanítójelöltek gyakorlati képzéséhez és a teljesítések igazolásához*** címmel. Az átdolgozott anyag a szükséges korrekciókkal már új, könnyebben kezelhető formában (eLearning) hozzáférhető a hallgatók számára. A mellékletek (óratervezet-minta, a zárótanítás értékelésének szempontrendszere) szintén módosultak a gyakorlóiskolai szakvezetőkkel (Árva-iné Libor Ildikó koordinálásával) történt egyeztetés nyomán.

A szabályzat átdolgozása az alábbi területeket érinti:

- Belekerültek az anyagba azok az intézmények, személyek és azok elérhetőségei, aki(k)hez a hallgatók fordulhatnak probléma esetén.
- Azok a szervezeti formák, melyek több félévben is szerepelnek külön kurzusként, csak egyszer kerülnek bemutatásra (pl. csoportos tanítási gyakorlat).
- Szervezeti formánként kiemelve szerepelnek a hallgatók feladatai és a képzési formához tartozó fontos információk.
- Külön megjelenik az évfolyamonkénti, azon belül félévenkénti tervezés is (aktuálisan milyen kurzusokat kell felvenni, milyen feltételekkel, kreditszám, stb.).
- Az évfolyamonkénti tervezésnél szerepelnek azok a dokumentumtípusok, melyekből előre tájékozódhat a hallgató munkája tervezéséhez, ill. tevékenységeiknek az oktatók általi értékeléséhez.

– Mivel a tanító szakon a gyakorlati képzés közel egyharmad részét a 8. félév 8 hetes külső gyakorlata teszi ki, célunk volt, hogy a hallgatók eme teljesítéséről konkrétabb és direkter visszajelzéseket szerezzünk, hogy a szükséges korrekciókat erre (is) alapozva tudjuk elvégezni. Ennek érdekében **műhelyfoglalkozást** hívtunk össze, amelyen 11 fő, több éve külső mentorálást ellátó tanító vett részt. Véleményüket első lépésként a foglalkozást megelőző kérdőíves vizsgálattal gyűjtöttük össze. A kérdőívek a hallgatók tervezőmunkájáról, a megvalósításról valamint a szakmai attitűdjeik és magatartásuk vonatkozásában tartalmaztak kérdéseket. Továbbá arról is informálódunk, hogy az egyes tantárgyak esetében mennyire elégedettek a mentorok a jelöltek elméleti ismereteinek és szakmódszertani felkészültségének színvonalával.

A kérdőíves vizsgálat eredményeit a mentorok a műhely keretében megvitatták, kiegészítették, majd SWOT-analízis készítésével foglalmazták meg a szak gyakorlati képzésének gyengeségeit, erősségeit és fejlesztendő területeit.

Az érintett projektelem megvalósításában szerepet vállalt: 3 fő oktató és 1 fő adminisztratív segítő (TÓKI), 1 fő gyakorlóiskolai szakvezető

A projektelem három nagy témakörének kidolgozása segít:

- a jelenlegi gyakorlati képzési rendszer jobb megértésében;
- a hallgatók számára növeli az átláthatóságot, megkönnyíti a tervezést és az esetleges problémák kezelését (a felelősök feltüntetése);
- minták nyújtásával és az átdolgozott szempontrendszerekkel egységesebbé teszi a tanítások tervezését és a gyakorlatok értékelését.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére:

- a hallgatói visszajelzések alapján a gyakorlati képzés dokumentációjának további korrekciója, korszerűsítése;
- feltétlenül meg kell szervezni a jövőben a közvetlen kapcsolat-tartást a külső mentorokkal;
- ezt ki lehet egészíteni egy, a külső gyakorlatról visszatért hallgatókkal megszervezett műhelyfoglalkozással is;

7. A munkaerő piaci igényekhez illeszkedő képzésfejlesztési eljárásrend kialakítása

A Qualitas T&G Kft-vel való együttműködésben

A tanító- és óvóképzést is érintő anyagból most csak a tanítóképzésre vonatkozóan ismertetjük ezt a projektelemet Bácsi János összefoglalója alapján

7.1 Az eljárásrend célja: Azoknak a hatásoknak, tényezőknek, információknak a megszerzése, elemzése, rendszerezése, amely a tanítóképzés fejlesztését (módosítását) indukálhatja a tanítóvá válás folyamatában.

7.2 Az eljárásrend színterei: Az SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Óvó- és Tanítóképző Intézete, városi KLIK, városi önkormányzat oktatási iroda, gyakorlóintézmények, általános iskolák.

7.3 Az eljárásrend kialakításában alkalmazott módszerek:

Dokumentumelemzés (Felsőoktatási törvény, a tanító alapképzési szak KKK-ja, az alkalmassági vizsga, a gyakorlati képzés rendje, megyei Köznevelési fejlesztési terv, a KLIK küldetése és jövőképe, a KLIK iskoláiban a pályakezdő pedagógusok kiválasztásának és betanulásának eljárásrendje, a gyakorlonoki szabályzat), interjúk

intézményvezetőkkel, kérdőív gyakoronokok számára, megbeszélések.

7.4 Az eljárásrend kialakításának szereplői és feladataik:

- Árvainé Libor Ildikó (vezető tanító, mérés és értékelési szakértő): a releváns mérésekkel kapcsolatos anyagok áttekintése, elemzése
- Bácsi János (gyakorlóiskolai igazgató): a munka koordinálása, elemzése, az összegzés elkészítése
- Györgyiné Koncz Judit (tankerület vezető): A KLIK releváns dokumentumainak áttekintése, elemzése
- Kardos János (irodavezető Szeged Város Önkormányzat): a megyei Köznevelési fejlesztési terv elemzése, értékelése
- Kovács Krisztina (adjunktus SZTE JGYPK): A Felsőoktatási törvény, a tanító alapképzési szak KKK-jának elemzése, értékelése
- Lovrity Sándorné (iskolaigazgató): A releváns iskolai dokumentumok áttekintése: Vannak az iskolában olyan dokumentumok, eljárásrendek, amelyek a pályakezdők beilleszkedését segítik?

7.5 A fenti bizottság meghatározta és 9 pontba foglalta össze, hogy mely folyamatok determinálják a tanítóvá válást (hiszen ezek a folyamatok kínálnak lehetőséget mérésre, értékelésre, közbeavatkozásra), a folyamat egyes elemeit elemezte, majd javaslatokat fogalmazott meg. Az alábbiakban az egyes folyamatokhoz kapcsolódó javaslatokat ismertetjük röviden:

a) Pályaalkalmassági vizsga

- Célszerű lenne egységesíteni országos szinten a vizsgafeladatokat, így a bemenet viszonylag egységes hallgatói állományt hozhatna létre.
- Mélni kellene az alkalmassági vizsgán a matematikai és a kommunikációs készségeket, mert azokban az országokban, ahol van ilyen bemeneti mérés, jobb pedagógusokat tudnak képezni, mint ahol nincs (McKinsey 2007, Sternberg 2007) Vagy a 2015 szeptemberében a felsőoktatásban bevezetésre került bemeneti kompetenciamérést össze kellene hangolni a pályaalkalmassági vizsgálattal.

b) Szaktárgyi vizsgák

- Kétévente felül kell vizsgálni a pályaalkalmassági feladatok és a KKK-k összhangját.
- A kurzusleírásokban szereplő kompetenciákat összhangba kell hozni a gyakornoki minősítővizsga kompetenciájának indikátorrendszerével, hogy a hallgató minden kompetenciával találkozzon a képzés menetében. A vizsgatételeket úgy kell összeállítani, hogy a vizsgán a kurzustól elvárt kompetenciák mérhetők legyenek.

c) Gyakorlati képzés vizsgái és zárótanítás

- Az elmélet és a gyakorlatösszhangjának a felülvizsgálata akár az elméletben, akár gyakorlatban törvényi változás következett be. A szakmetodikusok a gyakorlóiskolák vezető tanárainak egyeztetése minden év elején a bekövetkezett változásokról, továbbá a mentorok tájékoztatása).

d) Portfólió

- Egységesíteni kellene a portfólió bizonyos elemeit, így ez már egy mérőeszköze lenne a pedagógus kompetenciák fejlődésének.
- Az álláspályázatok kötelező elemévé lehetne tenni a portfóliót, ami nagyban segíteni az állásokra pályázók jobb megismerését.
- Fel kellene hívni a hallgatók figyelmét, hogy az a portfólió, amit tanulmányaik alatt készítenek, bővíthető úgy, hogy a gyakorlati vizsgára megfelelő legyen.

e) Záróvizsga

- Dönteni kell: Legyen-e része a portfólió az államvizsgának? Mert ha igen, akkor az segíthet az álláspályázatban, illetve a kötelező gyakorlati minősítésben. Célszerű lenne az országosan egységes eljárás.

f) Az adott település pedagógusigénye

- Az önkormányzatok és a képző helyek szorosabb együttműködése (az önkormányzat által jelzett közoktatási problémák megoldására való felkészítés). Ezeket az igényeket célszerű az álláskiírásokban előnyként megfogalmazni.

g) A pályakezdő pedagógus alkalmazása

- Egységes eljárásrend kialakítása a pályakezdő pedagógusok alkalmazásában. (Pl.: a portfólió értékelése, a gyakorlattanítás/vizsgatanítás jegyzőkönyve, a pályázathoz kapcsolt önéletrajz egységes tartalmi és formai követelményei, a motivációs levélnek a jelölt pedagóguskompetenciáit kell tükröznie.)

h) a gyakornoki idő

- Szorosabbra kell fűzni a kapcsolatot a képzőintézmények és a gyakorlóintézmények között, a kompetenciák egységes értelmezése és minősítése céljából.
- A mentorok folyamatos monitorozása, mert az ő munkájuk döntően meghatározza a gyakornok kompetenciáinak fejlődését.
- Továbbképzést szervezése a gyakornokoknak, ami segíthetné őket a gyakornoki vizsgára való felkészülésben.

i) A gyakornoki vizsga

- A gyakornoki vizsga egy folyamat eredménye, amely hat év munkáját tükrözi, a fejlődés csak akkor állapítható meg, ha legalább másik két mérésponthoz hasonlítató: bemeneti mérés, gyakorlat utáni mérés, vagy a képzés végén készített portfólió.

Az érintett projektelem megvalósításában szerepet vállalt: 1 fő oktató – JGYPK, TÓKI, 2 fő (igazgató, tanító) - JGYPK gyakorlóiskola, 1 fő – KLIK, 1 fő Szeged város önkormányzata, 1 fő külső általános iskola, Szeged

Az anyag újszerű, eddig nem alkalmazott módon kívánja mérni a pályakezdők bevéását, amelynek eredményei alapján a képzés korrekciójára nézve hiteles információk birtokába juthat a képző hely. A javasolt módszereket és mérőeszközöket ki kell próbálni, a tapasztalatokról célszerű műhelyvitát rendezni (a fenti személyeken túl más érintettek meghívásával), majd a szükséges korrekciókat el kell végezni.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére:

- a pályakezdők külső mentorainak a felkészítése majd bevonása ebbe a feladatba;
- javaslataik figyelembevételével a fenti eljárásrend korrekciója, finomítása.

Rendezvények

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
JUHÁSZ GYULA PEDAGÓGUSKÉPZŐ KAR
TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ INTÉZET

A TÓKI és a Kar gyakorlóiskolájának közös programja a gyakorlóiskola szervezésében 2015. április 20-án: Külső előadók meghívása a pedagógusok kiégése témában. A projektelem célja: a túlterhelt pedagógusok számára egy sokakat érintő/érinthető téma alaposabb megismerése, valamint annak számbavétele, hogy mit tehetünk e jelenség ellen. 2 országosan ismert egyetemi szakember (Dr. Mészáros Aranka, Dr. Jakab Julianna) előadást tartott, majd az előadásokat követően műhelyfoglalkozásokat a kapcsolódó témákból.

A megvalósításában szerepet vállaltak: gyakorlóiskolai nevelők, TÓKI oktatók, meghívott vendégek Szeged város más iskoláiból.

Az érdekes, sok gyakorlati példával megvilágított előadásoknak nagy sikere volt. A műhelyfoglalkozásokon szintén aktív munka folyt.

Javaslat az eredmények fenntartásának feltételrendszerére: Lehetőség szerint tovább szervezni ehhez hasonló rendezvényeket egyéb, a pedagóguspályával kapcsolatos témákból, hogy a napi rutinból eredő problémákat más, tudományosabb összefüggésben is megítélhessük.